

OPINIE STUDENTÓW NA TEMAT WPŁYWU PANDEMII COVID-19 NA ICH PSYCHOFIZYCZNE FUNKCJONOWANIE

Dorota Pilecka

ORCID: 0000-0002-2246-0118

Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim Akademii
Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

e-mail: d.pilecka@awf-gorzow.edu.pl

Anita Kulik

ORCID: 0000-0002-2214-9653

Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim Akademii
Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

e-mail: a.kulik@awf-gorzow.edu.pl

Jerzy Trzeciak

ORCID: 0000-0002-3917-8522

Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim Akademii
Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu

e-mail: j.trzeciak@awf-gorzow.edu.pl

STUDENTS' OPINIONS ON THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THEIR PSYCHOPHYSICAL FUNCTIONING

Keywords: students, opinions, pandemic, distance learning

Abstract. A lot of various conditions affect the psychosocial functioning of students; however, the COVID-19 pandemic challenged many people. This is an important research area in both the social sciences and medical and health sciences that is still under-recognized. The purpose of this study was to present

students' opinions on the impact of the pandemic on their psychophysical functioning. At the beginning of the 2020s, a wide variety of unprecedented problems appeared in the lives of young people. Based on a survey of people studying physiotherapy, dietetics, and physical education in a medium-sized city, it can be concluded that the opinions of many students indicate a perceived deterioration in psycho-physical condition due to the occurrence of the pandemic. Students reported ongoing concerns about their health and the well-being of their loved ones. Factors contributing to the decline in their psychosocial and physical state included financial difficulties, challenges in continuing education, and weakened interpersonal relationships.

Słowa kluczowe: studenci, opinie, pandemia, kształcenie zdalne

Streszczenie. Wiele różnorodnych czynników wpływa na psychofizyczne funkcjonowanie studentów, jednak pandemia COVID-19 stanowiła niespotykane dotąd wyzwanie dla wielu osób. Stanowi to niezwykle ważny (wciąż niedostatecznie rozpoznany) obszar badawczy zarówno w dziedzinie nauk społecznych, jak i nauk medycznych oraz nauk o zdrowiu. Celem pracy było przedstawienie opinii studentów na temat wpływu pandemii na ich psychofizyczne funkcjonowanie. Na początku lat 20. XXI w. w życiu młodych ludzi pojawiało się wiele różnorodnych niespotykanych dotychczas problemów. Na podstawie przeprowadzonych w średniej wielkości mieście badań ankietowych wśród osób studiujących fizjoterapię, dietetykę i wychowanie fizyczne stwierdzić można, iż opinie ponad połowy z nich wskazują na odczuwane pogorszenie stanu psychofizycznego w związku z wystąpieniem pandemii. Pojawiały się obawy dotyczące własnego zdrowia i życia oraz zdrowia i życia najbliższych. Na pogorszenie stanu psychofizycznego mogły wpływać m.in. problemy finansowe, trudności z kontynuacją nauki oraz zubożenie relacji interpersonalnych.

Wprowadzenie

Pierwsze doniesienia o koronawirusach patogennych dla ludzi pochodzą z lat 60. XX w., ówczesne zakażenia prowadziły jednak jedynie do występowania objawów typowych dla przeziębienia. Zmiana oceny koronawirusów oraz możliwych konsekwencji zarażenia nastąpiła w 2002 r. po pojawieniu się nowego gatunku ludzkiego koronawirusa SARS-CoV-1 (Pyrć, 2015, s. 48–54). Inny patogen oznaczony jako SARS-CoV-2 wywoływał u ludzi chorobę COVID-19. Zakażenie tym wirusem rozprzestrzeniało się drogą aerogenną (kropelkową, aerozoloną). Okres inkubacji choroby trwał średnio 5–7 dni. Wśród występujących objawów wskazywało się m.in. podwyższoną temperaturę wewnętrzną ciała. Wskaźnik śmiertelności u zakażonych osób powyżej 80. r.ż. wynosił 10–14% (Pejsak, Tarasiuk, Tokarz-Deptuła, 2020, s. 258–262).

W Polsce pierwszy potwierdzony przypadek COVID-19 zdiagnozowano 4 marca 2020 r. w województwie lubuskim, pierwszy śmiertelny – zanotowano 12 marca 2020 r. W celu ograniczenia transmisji COVID-19 wprowadzone zostały takie środki jak: częściowe zamrożenie gospodarki, ograniczenie mobilności, zamknięcie placówek edukacyjnych, w tym szkół wyższych, wprowadzenie pracy zdalnej oraz procedur sanitarnych, określanych niekiedy jako DDM – tj. dystans, dezynfekcja, maseczki.

W omawianym okresie również środowisko akademickie borykało się z wieloma ograniczeniami – nie tylko dydaktycznymi, ale również utrudnieniami związanymi z kreowaniem wspólnoty studenckiej. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. 2021, poz. 512) kształcenie realizowane było głównie w formie zdalnej. Pojawiły się ograniczenia w zakresie odbywania praktyk zawodowych, a także prowadzenia zajęć ruchowych i praktycznych, co postawiło wielu studentów przed nowymi wyzwaniami. Wśród zauważanych wówczas problemów wskazać można m.in.: rezygnację z nauki, której przyczyną mogą być problemy obiektywnie trudne do rozwiązania, związane z realizacją zajęć wymagających kontaktów międzyludzkich czy wykorzystania zasobów dostępnych jedynie na uczelni lub w jednostkach uczestniczących w procesie kształcenia realizowanych w ramach studiów na kierunkach inżynierskich, niektórych przyrodniczych czy ścisłych oraz w obrębie nauk medycznych (Kraśniewski, 2020, s. 41). Równocześnie u wielu studentów pojawiły się kłopoty wynikające z braku wystarczającej ilości środków do życia (ze względu na rozwiązanie umów cywilnoprawnych z powodu zamrożenia wielu dziedzin gospodarki). Innowacji i kreatywnego podejścia do organizacji czasu wymagało podejmowanie aktywności fizycznej (wprowadzone zostały ograniczenia w korzystaniu z przestrzeni publicznej – zamknięto parki, lasy, a przede wszystkim siłownie, kluby fitness). Jak wynika z badań, 75% posiadaczy karty MultiSport praktykowało treningi online (Kantar, 2020).

Część główna

Niniejsze badania zostały przeprowadzone w trakcie trwania trzeciej fali pandemii COVID-19, czyli na przełomie kwietnia i maja 2021 r. Pandemia COVID-19 spowodowała, że ankietowani studenci przez ok. 5 miesięcy realizowali nauczanie zdalne, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 2021 r. (Dz. U. 2021, poz. 512). W jednej z pierwszych prac, opisujących

obawy amerykańskich studentów w czasie pandemii COVID-19, podkreślono problem opóźnienia ukończenia studiów, utraty pracy, stażu lub ich oferty, a także obaw o niższe zarobki w wieku 35 lat (Aucejo i in., 2020). Powyższe niepokoje potwierdzono w pracy obejmującej badanie studentów z 62 krajów (Aristovnik i in., 2020). Jak podają autorzy, podczas lockdownu studenci przede wszystkim wyrażali obawy związane ze swoją przyszłą karierą zawodową i problemami ze studiowaniem; byli znudzeni, niespokojni i sfrustrowani.

W dotychczasowych analizach brakowało doniesień opisujących opinie i obawy studentów Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu (Filia w Gorzowie Wielkopolskim). Studenci stali w obliczu nieznanego dotąd problemu, żyli w niepewności co do swoich studiów, w związku z czym konieczne stało się prowadzenie badań dotyczących dobrostanu studentów w tych bezprecedensowych czasach, a także później – po pandemii (Burns, Dagnall, Holt, 2020). W pracach oceniających studentów takich kierunków jak fizjoterapia czy wychowanie fizyczne skupiano się na ocenie wpływu pandemii COVID-19 na ich aktywność fizyczną (López-Valenciano i in., 2021; Öncen, Tanyeri, 2020, s. 148–156; Srivastav, Sharma, Samuel, 2021, s. 78–84; Zalewska i in., 2021). Analizowano także nasilenie lęku i depresji (Anderson, Dutton, 2022, s. 1–7; Wang i in., 2021, s. 2123–2130; Zalewska i in., 2021).

Celem niniejszej pracy było przedstawienie opinii studentów akademii wychowania fizycznego na temat ich psychofizycznego funkcjonowania, obaw o dalsze studiowanie i zatrudnienie, utrzymanie dotychczasowych relacji i zainteresowań w czasie pandemii COVID-19. Postawiono następujące pytania badawcze:

- 1) Czy badani studenci AWF podczas pandemii COVID-19 zauważyli u siebie zmiany w zakresie sprawności psychofizycznej, zmienili sposób spędzania czasu wolnego lub miejsce zatrudnienia?
- 2) Czy badani studenci AWF zastanawiali się nad zaprzestaniem studiowania lub zmianą kierunku studiów w związku z pandemią COVID-19?
- 3) Czy badani studenci AWF obawiali się negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na kształcenie, zatrudnienie i relacje interpersonalne?

W pracy wyszczególniono następujące hipotezy badawcze:

- 1) Badani studenci AWF podczas pandemii COVID-19 odczuwali pogorszenie sprawności psychofizycznej, zmienili dotychczasowy sposób spędzania czasu wolnego, podczas gdy status zatrudnienia pozostał niezmienny.
- 2) Badani studenci AWF w związku z pandemią COVID-19 rozważali jedynie zaprzestanie studiowania, a nie zmianę kierunku studiów.

- 3) Badani studenci AWF obawiali się negatywnego wpływu pandemii COVID-19 zarówno na kształcenie, zatrudnienie, jak i relacje interpersonalne

Materiał i metoda

Badaniami objęto 216 studentów (142 kobiet, 74 mężczyzn) w wieku 21 lat (± 2 lata). Studiowali na kierunkach: fizjoterapia ($n = 110$), wychowanie fizyczne ($n = 63$) i dietetyka ($n = 43$). Na studiach roku I, II, III, IV pierwszego stopnia oraz na I i II roku studiów drugiego stopnia studiowało odpowiednio: 30,09%, 22,22%, 25%, 8,8%, 3,24%, 10,65% osób. Komisja Bioetyczna przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu potwierdziła pisemnie, że prowadzone badanie nie jest eksperymentem medycznym i nie wymaga opinii Komisji Bioetycznej (opinia z dnia 16.06.2021 r.).

Narzędzia badawcze

W pracy wykorzystano autorską ankietę, w której uwzględniono znane narzędzia badawcze oraz pytania wykorzystane we wcześniejszych publikacjach o zbliżonej tematyce (Szteinberg, Jasiński, 2014). Ankietę przygotowano za pomocą Formularzy Google i rozesłano ją studentom drogą internetową z wykorzystaniem usługi MS Teams. Ankieta była dostępna do wypełnienia w okresie od 28.04.2021 r. do 3.05.2021 r. Studenci zostali poinformowani, że udział w badaniu jest dobrowolny i anonimowy.

Budowa ankiety

Dane demograficzne

Ankieta zawierała siedem pytań dotyczących danych demograficznych – płci, wieku, kierunku studiów, poziomu studiów (licencjackie, magisterskie, jednolite magisterskie), roku studiów, trybu studiów (stacjonarny), miejsca zamieszkania (wieś, miasto).

Ekspozycja na COVID-19

Ekspozycję na COVID-19 i konsekwencje pandemii oceniano na podstawie pytań o: wystąpienie objawów, testowanie, hospitalizację, izolację, kwarantannę z powodu zakażenia koronawirusem lub kontaktu z osobą zakażoną, objawy, śmierć bliskiej osoby z powodu zakażenia. Dodatkowo analizowane były takie kwestie jak: odczuwane pogorszenie sprawności fizycznej/psychicznej, statusu ekonomicznego; konsekwencje edukacji zdalnej – konieczność zakupu dodatkowego sprzętu (np. laptop, komputer, kamera internetowa, słuchawki, smartfon) i zwiększenia pakietu danych internetowych; kontynuacja, utrata lub podjęcie nowej pracy; rozważania nad zaprzestaniem studiowania lub zmianą kierunku studiów; znaczące ograniczenie kontaktów interpersonalnych; istotna zmiana zainteresowań i aktywności w czasie wolnym. Na każde pytanie odpowiadano *tak* lub *nie*.

Odczuwany wpływ pandemii COVID-19

Odczuwany wpływ pandemii COVID-19 oceniano na podstawie pięciu pytań zaproponowanych przez Aleksandrę Rogowską i współpracowników (Rogowska i in., 2020, s. 797–811). Dotyczyły one obaw, że obecna sytuacja pandemii COVID-19 może mieć negatywny wpływ na: zaliczenie semestru i ukończenie studiów; znalezienie pracy i rozwój zawodowy; sytuację finansową (np. utrzymanie w trakcie studiów); relacje z rodziną, znajomymi i przyjaciółmi. Na każde pytanie student odpowiadał za pomocą 5-stopniowej skali Likerta (od 1 – *zdecydowanie nie zgadzam się*, do 5 – *zdecydowanie zgadzam się*). Suma punktów przyznanych za te pytania stanowiła całkowity wynik postrzeganego wpływu koronawirusa (PCI). Wyższe wyniki wskazywały na większe natężenie obaw wśród studentów. Rzetelność wewnętrzna skali była akceptowalna w porównaniu z alfą Cronbacha ($\alpha = 0,65$) (Rogowska i in., 2020, s. 797–811).

Analiza statystyczna

Zgromadzony materiał opracowano statystycznie przy użyciu programu Statistica 13.0. Dla określenia rozkładu analizowanych zmiennych użyto testu Shapiro-Wilka. W celu ustalenia istotności różnic pomiędzy zmiennymi, zastosowano test *t*-Studenta, nieparametryczny test *U* Manna-Whitneya. Do analizy istotności różnic pomiędzy średnimi grupowymi (z kolejnych pomiarów)

w układzie ANOVA użyto testu post-hoc Tukeya (*Honestly Significant Difference*, HSD). Różnice uznawano za istotne statystycznie przy $p < 0,05$.

Wyniki

Objawy wynikające z zarażenia koronawirusem zgłosiło 43% badanych, jednakże tylko jeden student był z tego powodu hospitalizowany. Testowanych w kierunku infekcji było 26% badanych. Kwarantannie lub izolacji poddanych zostało odpowiednio 18% i 25% badanych. Blisko 82% studentów stwierdziła, że choroba dotknęła kogoś z rodziny lub przyjaciół, a 13% badanych doświadczyło śmierci bliskiej osoby po zakażeniu koronawirusem. W Tabeli 1 szczegółowo przedstawiono odpowiedzi badanych dotyczące ich opinii na temat wpływu pandemii COVID-19 na takie aspekty jak: sprawność fizyczna, psychiczna, status ekonomiczny, praca, studia, czas wolny.

Tabela 1. Opinie studentów na temat wpływu pandemii COVID-19 na ich funkcjonowanie psychospołeczne

Zmienne	Odpowiedzi tak (n)	%
Pogorszenie sprawności fizycznej w okresie pandemii COVID-19	118	55
Pogorszenie sprawności psychicznej w okresie pandemii COVID-19	138	64
Pogorszenie statusu ekonomicznego w okresie pandemii COVID-19	113	52
Czy w związku z wprowadzeniem edukacji zdalnej zakupił(a) Pan/Pani dodatkowy sprzęt (laptop, komputer, kamerkę, słuchawki, smartfon itp.)?	98	45
Czy w związku z wprowadzeniem edukacji zdalnej zwiększył(a) Pan/Pani pakiet danych internetowych?	91	42
Czy w związku z pandemią koronawirusa stracił(a) Pan/ Pani pracę?	57	26
Czy w związku z pandemią koronawirusa podjął/podjęła Pan/ Pani nową pracę?	34	16
Czy mimo pandemii koronawirusa kontynuował(a) Pan/ Pani pracę?	75	35
Czy w związku z pandemią koronawirusa Pana/Pani kontakty interpersonalne w znaczącym stopniu zmniejszyły się?	162	75
Czy w związku z pandemią koronawirusa Pan/Pani zainteresowania i aktywności w czasie wolnym istotnie się zmieniły?	134	62

Źródło: opracowanie własne.

W Tabeli 2 przedstawiono wyniki przedstawiające opinie studentów na temat wpływu pandemii na chęć dalszego studiowania.

Tabela 2. Opinie studentów na temat wpływu pandemii na chęć dalszego studiowania

Zmienne	Kierunek studiów	Ilość twierdzących odpowiedzi / liczba studentów	%
Czy w związku z pandemią koronawirusa zastanawiał(a) się Pan/Pani nad zaprzestaniem studiowania?	Fizjoterapia	37/110	34
	Dietetyka	16/43	36
	Wychowanie fizyczne	28/63	44
Czy w związku z pandemią koronawirusa zastanawiał(a) się Pan/Pani nad zmianą kierunku studiów?	Fizjoterapia	22/110	20
	Dietetyka	9/43	21
	Wychowanie fizyczne	15/63	24

Źródło: opracowanie własne.

W Tabeli 3 przedstawiono uśrednione wyniki dotyczące obaw studentów na temat negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na studiowanie, pracę, sytuację finansową oraz relacje z najbliższymi (według skali: 1 – *zdecydowanie nie zgadzam się*; 2 – *raczej się nie zgadzam*; 3 – *nie mam zdania*; 4 – *raczej się zgadzam*; 5 – *zdecydowanie się zgadzam*).

Tabela 3. Obawy studentów dotyczące wpływu pandemii COVID-19 na kształcenie oraz zatrudnienie oraz relacje

Obawiam się, że obecna sytuacja pandemii COVID-19 może mieć negatywny wpływ na:	Zakres	Średnia ± SD
Zaliczenie semestru i ukończenie studiów	1–5	3,21 ± 1,42
Znalezienie pracy i rozwój zawodowy	1–5	3,98 ± 1,14
Sytuację finansową (np. utrzymanie w trakcie studiów)	1–5	3,89 ± 1,26
Relacje z rodziną	1–5	3,23 ± 1,31
Relacje ze znajomymi i przyjaciółmi	1–5	3,65 ± 1,32
Całkowity wynik	5–25	17,96 ± 4,67

Adnotacja. SD – odchylenie standardowe.

Źródło: opracowanie własne.

U badanych studentów kierunek studiów nie miał istotnego wpływu na obawy negatywnego wpływu pandemii COVID-19. Nie stwierdzono istotnych różnic pomiędzy kobietami a mężczyznami ($p < 0,05$).

Zakończenie

Przedstawione w wynikach opinie studentów na temat wpływu pandemii wskazują, iż studenci dostrzegali negatywny wpływ na ich na sprawność fizyczną, psychiczną, status ekonomiczny, możliwość kontynuacji pracy, dalsze studiowanie, sposób organizacji czasu wolnego.

Ważnym wątkiem był aspekt ekonomiczny i negatywny wpływ czynników takich jak: zwiększenie kosztów związanych z edukacją zdalną (np. zakup dodatkowego sprzętu), utrata pracy lub konieczność jej podjęcia, rezygnacja z wynajmu mieszkania lub stancji w akademiku. Jak wynika z badań przeprowadzonych wśród 1259 studentów z całej Polski, pogorszenie sytuacji materialnej i zawodowej wystąpiło u co piątej badanej osoby, co dowodzi niekorzystnego oddziaływania pandemii na życie młodzieży akademickiej (Myszka-Strychalska i in., 2022, s. 5–26). Z przeprowadzonych przez Piotra Długosza na Uniwersytecie Jagiellońskim w 2020 roku badań wynika, iż pandemia koronawirusa wpłynęła na zmianę sytuacji mieszkaniowej aż 45,5% studentów i studentek, spośród których 43,61% odpowiedziało także, że ich sytuacja bytowo-materialna uległa pogorszeniu (Długosz, 2020, s. 8–11).

Wprowadzenie kształcenia zdalnego oraz pracy zdalnej przyczyniło się do przyspieszonego wprowadzania digitalizacji oraz innowacji procesów w wielu przedsiębiorstwach (López Peláez i in., 2021). Niemniej jednak wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie uczenia się może być źródłem wielu trudności (Długosz, 2022, s. 148–158). W związku z wprowadzeniem edukacji zdalnej 42% ankietowanych zwiększyło pakiet danych internetowych. Umożliwiło to kontynuację nauki i aktywny udział w procesie kształcenia. Jak wynika z raportu United Nations Children's Fund (UNICEF, 2020), prawie jedna trzecia uczniów na całym świecie nie była w stanie korzystać z nauczania zdalnego, głównie z powodu braku dostępu do szybkiego internetu.

Jak wynika z niniejszych badań, 45% ankietowanych w związku z wprowadzeniem edukacji zdalnej zakupiło dodatkowy sprzęt – laptop, komputer, kamerę internetową, a 42% zwiększyło pakiet danych internetowych. Sytuacja wpłynęła na ilość czasu spędzanego przed monitorem, ograniczając możliwość nawiązywania bezpośrednich kontaktów społecznych.

Wśród badanych studentów 23% z nich w związku z wprowadzeniem edukacji zdalnej zrezygnowało z mieszkania w akademiku lub wynajmu mieszkania. Zauważa się, iż studenci, którzy muszą pokonać większą odległość, aby dotrzeć

na zajęcia, ocenili zajęcia w trybie online lepiej niż ci, których czas dojazdu był krótszy (Szopiński, Bachnik, 2022, s. 121–203).

Z badań przeprowadzonych w Ghanie wynika, że pandemia miała negatywny wpływ na naukę, ponieważ wielu ze studentów nie była przyzwyczajona do efektywnego uczenia się samodzielnie, a rozwinięte platformy e-learningowe stanowiły dla większości z nich wyzwanie (Owusu-Fordjour i in., 2020, s. 88–101). Dodatkowo niepewność dotycząca przyszłości okazywała się trudna do opanowania (Kee, 2021, s. 476–488). W celu zapewnienia pomocy studentom na gorzowskim wydziale wprowadzone zostały konsultacje psychologiczne i pedagogiczne, z których zainteresowani mogli bezpłatnie skorzystać.

Pandemia miała bowiem wpływ na zmianę najbardziej podstawowych metod radzenia sobie ze stresem i zmusiła jednostki do poszukiwania nowych sposobów adaptacji do zmieniających się warunków życia. Jak bowiem wskazują badania, studenci są jedną z grup, u których zaobserwowano negatywne skutki wprowadzenia kolejnych mniej lub bardziej restrykcyjnych ograniczeń, mających zapobiegać rozprzestrzenianiu się koronawirusa. Obserwowane skutki dotyczyły zarówno aspektów związanych z samopoczuciem fizycznym, jak i psychicznym (Góra i in., 2020, s. 261–278; Iwińska, 2020; Sikorska i in., 2021).

W niniejszej pracy objawy zarażenia koronawirusem zgłosiła mniej niż połowa badanych, a wykonanie testu w kierunku infekcji koronawirusem – jedna czwarta z nich. Badani studenci wskazywali na znaczne ograniczenie kontaktów interpersonalnych (75%), a 12,5% z nich doświadczyło śmierci bliskiej osoby w wyniku choroby. Jak wynika z prowadzonych badań, wraz z upływem czasu młodzi ludzie deklarowali najniższy poziom obaw związanych z koronawirusem i mniej interesowali się problematyką pandemii. Przedstawiona tendencja nie zmieniała się pomimo wzrostu liczby zachorowań i zgonów spowodowanych COVID-19 (Skalski, 2021, s. 110–128). Choć to nie sama choroba wpływała na pogorszenie stanu psychofizycznego młodych ludzi. Obserwowany kryzys zdrowotny wywołany pandemią w istotny sposób uzależniał funkcjonowanie studentów, jednocześnie wskazywano jednak, iż wraz ze wzrostem natężenia stresu następował spadek dobrostanu psychicznego (Kulawska, 2021, s. 149–166).

Analiza strat poniesionych przez studentów fizjoterapii w pierwszym roku pandemii COVID-19 ujawniła deficyty w zakresie dobrego samopoczucia psychicznego, zdrowia fizycznego, sfery społecznej (przyjaźnie, relacje z partnerami i członkami rodziny oraz doświadczenia śmierci), strat duchowe (utrata wolności i tożsamości), czasu wolnego (podróże, zajęcia rekreacyjne i ćwiczenia fizyczne) oraz różne straty związane ze studiami uniwersyteckimi,

np. motywacja, entuzjazm oraz praktyki kliniczne (Terrón-Pérez, Cortes-Amador, Portolés-Simeó, 2024, s. 349). Niewątpliwie te osoby, dla których kontakt z drugim człowiekiem jest niezwykle ważny, w większym stopniu doświadczały poczucia samotności wynikającego z izolacji. Niewystarczające wsparcie psychologiczno-pedagogiczne przyczyniało się do podejmowania nieprzemyślnych i nieracjonalnych wyborów edukacyjnych oraz zawodowych, a tym samym występowania problemów związanych z budowaniem tożsamości zawodowej, poczuciem dobrostanu psychicznego, a także tranzycją na rynek pracy (Nawój-Połoczańska, 2020, s. 107–123).

Wnioski

- 1) Ponad połowa badanych studentów doświadczyła pogorszenia stanu psychofizycznego w związku z wystąpieniem pandemii.
- 2) Na pogorszenie stanu psychofizycznego mogły wpływać m.in. problemy finansowe, trudności z kontynuacją nauki oraz zubożenie relacji interpersonalnych.
- 3) Konieczne jest prowadzenie dalszych badań w zakresie oceny wpływu kształcenia zdalnego oraz ograniczeń wynikających z rozprzestrzenienia się wirusa SARS-CoV-2 i jego wpływu na psychofizyczne funkcjonowanie młodych osób.

Referencje

- Anderson, C.E., Dutton, L.L. *Physical therapy student stress during the COVID-19 pandemic: A qualitative study*. Journal of Physical Therapy Education, 36(1) (2022).
- Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomaževič, N., Umek, L. *Impacts of the COVID-19 pandemic on life of higher education students. A global perspective*. Sustainability, 12(20) (2020).
- Aucejo, E.M., French, J., Araya, M.P.U., Zafar, B. *The impact of COVID-19 on student experiences and expectations. Evidence from a survey*. Journal of Public Economics, 191 (2020).
- Burns, D., Dagnall, N., Holt, M. *Assessing the impact of the COVID-19 pandemic on student wellbeing at universities in the United Kingdom. A conceptual analysis*. Frontiers in Education, 5 (2020).
- Długosz, A. *Students' reflections on learning during a pandemic*. Szkoła – Zawód – Praca, 22 (2022).
- Długosz, P. (2020). *Raport z badań: „Krakowscy studenci w sytuacji zagrożenia pandemią koronawirusa”*. Kraków: UJ.

- Góra, K., Bijas, K., Dziubek, J.N., Korniluk, A., Kurtyka, J., Ledwoń, A., Gerłowska, J. *Dobrostan studentów w czasie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2*. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia, 33(3) (2020).
- Gutowska, A., Sztobryn-Giercuskiewicz, J. (2022). *Zdrowie psychiczne w czasie pandemii – perspektywa studentów z niepełnosprawnościami*. W: G. Mikołajczyk-Lerman, J. Sztobryn-Giercuskiewicz (red.), *Życie z niepełnosprawnością w świecie VUCA*. Łódź: UŁ.
- Iwińska, M. (2020). *Wyzwania edukacyjne podczas pandemii w opinii studentów pracy socjalnej*. W: N. Pikula, K. Jagielska, J. Łukasiak (red.), *Wyzwania dla edukacji w sytuacji pandemii COVID-19*. Kraków: Scriptum.
- Kantar (2020). *Raport MultiSport Index 2020. Aktywność fizyczna Polaków wymaga wsparcia*. Badanie wpływu aktywności fizycznej na życie prywatne i zawodowe Polaków w 2020 r., z uwzględnieniem wpływu pandemii COVID-19, zrealizowane przez Kantar na zlecenie Benefit Systems. Warszawa: Kantar Polska.
- Kee, C.E. *The impact of COVID-19: Graduate students' emotional and psychological experiences*. Journal of Human Behavior in The Social Environment, 31(1–4) (2021).
- Kraśniewski, A. (2020). *O jakości kształcenia w czasach COVID-19: stare odpowiedzi na nowe pytania?* W: J. Lubacz (red.), *Nauczanie po pandemii. Nowe pytania czy nowe odpowiedzi na stare pytania?* Warszawa: SGGW.
- Kulawska, E. (2021). *Kształcenie zdalne, poziom stresu i dobrostan psychiczny studentów pedagogiki w pierwszej fazie pandemii choroby COVID-19*. Forum Pedagogiczne, 11(2) (2021).
- López Peláez, A., Erro-Garcés, A., Pinilla García, F.J., Kiriakou, D. *Working in the 21st century. The coronavirus crisis: a driver of digitalisation, teleworking and innovation with unintended social consequences*. Information, 12 (2021).
- López-Valenciano, A., Suárez-Iglesias, D., Sanchez-Lastra, M.A., Ayán, C. *Impact of COVID-19 pandemic on university students' physical activity levels: an early systematic review*. Frontiers in Psychology, 11 (2021).
- Myszka-Strychalska, L., Peret-Drażewska, P., Marciniak, M., Karmolińska-Jagodzik, E., Kanclerz, B. *Młodzież akademicka w okresie pandemii COVID-19: sytuacja zawodowa i materialna – egzemplifikacje badawcze*. Roczniki Pedagogiczne, 14(50), 3 (2022).
- Nawój-Połoczańska, J. *Doradztwo zawodowe u progu zmian*. Szkoła – Zawód – Praca, 19 (2020).
- Öncen, S., Tanyeri, L. *Evaluation of the physical activity levels of the students in a physical education and sports science department before and during the coronavirus pandemic*. International Education Studies, 13(10) (2020).
- Owusu-Fordjour, C., Koomson, C.K., Hanson, D. *The impact of COVID-19 on learning – the perspective of the Ghanaian student*. European Journal of Education Studies, 7 (2020).
- Pejsak, Z., Tarasiuk, K., Tokarz-Deptuła, B. *Wybrane dane na temat zakażeń koronawirusami, ze szczególnym uwzględnieniem SARS-CoV-2*. Medycyna Weterynaryjna, 76(5) (2020).
- Pyrć, K. *Ludzkie koronawirusy*. Postępy Nauk Medycznych, 28(4B) (2015).
- Rogowska, A.M., Kuśnierz, C., Bokszczanin, A. *Examining anxiety, life satisfaction, general health, stress and coping styles during COVID-19 pandemic in Polish sample of university students*. Psychology Research and Behavior Management, 13 (2020).

- Sikorska, I.M., Lipp, N., Wróbel, P., Wyra, M. *Aktywność a zdrowie psychiczne młodzieży w okresie izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19*. *Postępy Psychiatrii i Neurologii*, 30(2) 2021.
- Skalski, S. *Obawy studentów związane z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2*. *Edukacja. Terapia. Opieka*, 3 (2021).
- Srivastav, A.K., Sharma, N., Samuel, A.J. *Impact of Coronavirus disease-19 (COVID-19) lockdown on physical activity and energy expenditure among physiotherapy professionals and students using web-based open E-survey sent through WhatsApp, Facebook and Instagram messengers*. *Clinical Epidemiology and Global Health*, 9 (2021).
- Szopiński, T., Bachnik, K. *Student evaluation of online learning during the COVID-19 pandemic*. *Technological Forecasting and Social Change*, 174 (2022).
- Terrón-Pérez, M., Cortes-Amador, S., Portolés-Simeó, J.B. *Analysis of losses in physiotherapy students during the COVID-19 pandemic: a phenomenological approach*. *BMC Psychology*, 12(1) (2024).
- United Nations Children's Fund (UNICEF) (2020). *COVID-19: Are children able to continue learning during school closures? A global analysis of the potential reach of remote learning policies using data from 100 countries*. New York: UNICEF.
- Wang, C., Wen, W., Zhang, H., Ni, J., Jiang, J., Cheng, Y., Zhou, M., Ye, L., Feng, Z., Ge, Z., Luo, H., Wang, M., Zhang, X., Liu, W. *Anxiety, depression, and stress prevalence among college students during the COVID-19 pandemic. A systematic review and meta-analysis*. *Journal of American College Health*, 71(7) (2021).
- Zalewska, A., Gałczyk, M., Sobolewski, M., Białokoz-Kalinowska, I. *Depression as compared to level of physical activity and internet addiction among polish physiotherapy students during the COVID-19 pandemic*. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(19) (2021).